

PRZYKRYWAĆ (31) *vb impf*

a jasne.

inf przykrywać (4). ◇ *praes 1 sg* przykrywam (2). ◇ *2 sg* przykrywasz (2). ◇ *3 sg* przykrywá (1). ◇ *2 pl* przykrywacie (2). ◇ *3 pl* przykrywają (7). ◇ *praet 3 sg m* przykrywał (1). *f* przykrywała (1). ◇ *3 pl m pers* przykrywali (2). ◇ *fut 3 pl m pers* będą przykrywać (1). ◇ *imp 2 pl* przykryw(a)jcie (1). ◇ *3 pl* niech przykrywają (1). ◇ *con 1 pl m pers* byśmy przykrywali (1). ◇ *2 pl m pers* byście przykrywali (1). ◇ *3 pl m pers* by przykrywali (1). ◇ *impers praet* przykrywano (2). ◇ *part praes act* przykrywając (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI w. (jeden z niżej notowanych przykładów) s.v. przykryć.

1. *Okrywać, nakrywać, pokrywać; operire Vulg, PolAnt, Cn; tegere Vulg, JanStat, Cn; contegere Mącz, Cn; adoperire, consternere, cooperire, insternere, integere, operculare, opertare, pertegere, sternere, supercontegere, superintegere, supersternere, supertegere, velare Cn [w tym: kogo (2), co (18)] (24) :*

A. *Kłaść na czymś warstwę czegoś, osłaniać czymś położonym zwykle na wierzchu (21) :* Aby [Kahetyci] nie pomarli ieliby przyźli pátrzać gdy będą przykrywać rzeczy święte. *BibRadz Num 4/20; Inopaco idem quod opaco, Zácimiam/ dla cieniá przikriwam. Mącz 264c, 442b; RejPos 209v.*

[*Przen [czym]:* Lecz to zá máły grzech świat łobie vważa/ y w śmiech łobie obraca niepomniąc/ iż tą siecią Dyabeł nawięcý ludzi przykrywa. *BiałPos 190 (Linde s.v. przykryć).*]

a. *Kłaść na czymś tkaninę (3) :* (*marg*) Czemu Papież kxiędze swoie rośsyła po świecie. (–) nie dla tego/ áby náukę prawdziwą Ewánieliey Świętey ludziom wśyftkim przepowiedáli/ ále áby [...] Swiece palili/ Ołtarze/ to ieft/ kámienie y drwá przykrywáli/ wodę tżárováli/ ludzi y bydło kropili *KrowObr 119, 117.*

przykrywać czym (1): Niewśpominam tu nic/ iáko gułlicie Korporały/ Antependya/ obrufty/ rężzniki/ kthorymi prozne ołtarze przykrywacie/ y profte ludzi mamićie/ powiedáiąc/ iż to wśyftko Kryftus wśtawił y rofkazał. *KrowObr 107v.*

b. *Wkładać jakąś część ubrania, przyodziewać (2) :*

Zwoty: »[czym] ciało przykrywać« (1): [*Chrystus mówi:*] Nieśtárayćie fie o żywot wáńz/ cobyście iedli álbo pili/ álbo tzym byście ciało wáńze przykrywáli/ wiedz óciec wáńz niebiefki/ iż tego wśyftkiego potrzebućie. *KrowObr 226v.*

»głowę przykrywać« (1): Niech też to ná pámići máią żony/ iż dla pomocy fwych/ y dla mężá fá ftworzone [...]. Y ná znák á wieczną pámiątkę tego głow swoich okrom zákrycia iákiego nie miewáią; y owżem záwżdy ie przykrywáią/ áby nad mężámi nie przewodziły. *WerKaz 290.*

c. *Nakrywać stół, przygotowywać stół do posiłku (5) :*

przykrywać czym (1): A tę pierwżą mądrość/ Coźkolwiek czyniśz/ mądrze czyni á pátrż końcá/ kázał [*cesarz Domicjan*] iá piłác w fwych páłacách/ y ná wśyftkich mieyscách kędy chodził/ y ná obrufiech ktoremi przed nim ftoł przykrywano. *HistRzym 58.*

Zwrot: »stoł przykrywać« = *tegere mensam JanStat [szyk zmienny] (5):* a [*Józef*] wśfedźy do łóżnice płakał a záfię wyśfedł vmywśzy oblitze a wtrzymał fie od płátzu y rzekł/ przykrywacye ftoł kładzcye chleb *HistJóz Dv; HistRzym 36, 58; Złotą łobie káżdą rzecz obiecúią fłudzy: Zátym ftoł przykrywáią/ przynofżą ieść drudzy. Siadł [Midas] zá ftoł/ chléb wźiął w rękę/ z chlebá kruszec [!] práwy: Potraw ruźył/ wnet złotem ftánęły potrawy. KochDz 107; SarnStat 377.*

d. *Tworzyć na czymś naturalną warstwę [czym] (2)* : Extendens coelum ficut pellem: qui tegis aquis superiora eius. A niebios rozciągnął iako skorę ktori przykrywałz wodą wirzchy iego. *WróbŻółt* 103/3; Chwałá tobie náłz Pánie/ ienż Niebo obłokiem/ Przykrywałz mocą swoią/ dáiąc defzcz swym czałem *ArtKanc* T11v.

e. *Pokrywać dachem (2)* : DEdálus cieflá miferntny/ [...] ten napirwey budować y przykrywać domy y naczyńie ciefielkie wymyflil. *BielKron* 23v.

przykrywać czym (1): Ieft tá ziemiá Zuzyáná [...] tákiedy gorácości/ iż zboża ziórná fłóńce sufzy by ogień. [...] Domy áz ziemiá dla wielkiedy gorácości przykrywáią. *BielKron* 267v.

f. *Zamykać od góry (2)* : Pothym [składniki maści na świerz] fłucz w możdzerzu na proch/ zmiefzay ty prochy z oliwą y z ocztem/ á przyftaw do ognia w nowem garnku á warz áz połowicza wywre/ miefzay częłto przykrywaiąc *FalZioł* V 108v.

Zwrot: »przykrywać pokrywką« (1): Kládzá téz drudzy [...] korytá dłubáné ná cztery gránie/ á zwiérzchu ie przykrywáli pokrzywkami [!]/ ábo fztukámi drzewá łupánégo *Strum* G2.

g. *Przysypywać, zasypywać (1)* : Biedá wam kthorzy przykrywacie groby vmárłych ludzi/ wyznawáiąc złość przodkow swoich/ że oni ie pobili. *RejPos* 144v.

B. *Być tym, co przykrywa, leżeć na czymś warstwą (3)* :

a. *Tworzyć naturalną warstwę (1)* : Miluchnym łobie płynicie fzumem wody/ Niech was nie przykrywáią zimné śliłkie lody. *PudłFr* 67.

b. *Przysypywać, grzebać (1)* :

Fraza: »groby przykrywają« (1): Dziwne ludzkie przyrodzenie/ Widząc groby y kámienie/ Co vmárle przykrywáią/ A przedfię fwiátá łápáią. *RejZwierc* [238]v.

c. *Zalewać, zatapiać (1)* : Terminum pofuifti que^m non transgredieⁿtur: neq/ue/ conuertentur operire terram. Y zakrefiłes wodę graniczá ktorej nieprzeftąpiá ani fie wroczá ziemie przykrywać. *WróbŻółt* 103/9.

2. *Nie dopuszczać, żeby się ktoś o czymś dowiedział, ukrywać, taić, maskować [co] (3)* : Bączyla to náłwiéłłá panna Mariá z iego [Józefa] obliczá fmutné^g/ a téz ij fama fie trofkála/ a włfakoż milczątż dár boży przykrywála/ radniey wolátz widziána bytz podezrzana/ niżli obiawitz s cze^g by była chwálona *OpecŻyw* 13v, 13v; Namocnieyfszy ieft kto fwe vbołstwo vmie przykrywać. *BielŻyw* 83.

3. *Oszukiwać, zafalszowywać, ukazywać w lepszym świetle [co] (4)* :

przykrywać czym (3): Mnodzyć ten obyczay máią/ Lzámi zdrády przykrywáią. *BierEz* O3v; *KromRozm I* [L3]; Trzebá iednák wyftrzegáć fie, ábyfmy lichwy tym tytułem pocziwym [tj. „lucrum cessans” i inne] zdobiąc nie przykrywáli, niech będzie co źle to źle, á co dobrze to dobrze. *SarnStat* 1274.

a. *Udawać (1)* : Niepewneć są rzeczy zwirzchnie, Wszytki postawy cielesne, Anić w sobie prawdy mają Z(...)k cnotę przykrywają. *BierRozm* 8.

Synonimy: **1.A.b.** oblekać, odziewać, przyoblekać, przyodziewać, ubierać; **d.** powłaczać, powłoczyć; **f.** zamykać, zasłaniać; **g.** przysypować, zasypować; **B.b.** chować, grześć; **c.** zalewać, zatapiać; **2.** chować, przemilczać, strzec, taić, zamilczać, zatajać; **3.** fałszować, folować, omylać, oszukawać, oszukiwać, oszydząć, zwodzić.

Formacje współrdzenne cf KRYĆ.

Cf PRZYKRYWAJĄCY, **PRZYKRYWANIE**, **PRZYKRYWANY**

AĆ